

Bildande av Norra Askimsvikens biotopskyddsområde på fastigheten Hult 4:30 i Göteborgs Stad



Beslutshandling för biotopskydd

Datum: 2025-02-25

Diarienummer: SBF-2023-02224

Beslutshandlingar

- Beslutshandling (denna handling, bilaga 1 till tjänsteutlåtandet).
- Beslutslista (bilaga 2 till tjänsteutlåtandet).

Innehåll

Bildande av Norra Askimsvikens biotopskyddsområde på fastigheten Hult 4:30 i Göteborgs Stad	1
Beslutshandling för biotopskydd	1
Beslutshandlingar	1
1. Beslutet	3
1.1 Beslut om bildande med mera	3
1.2 Biotopskyddsområdets syfte	3
1.3 Verksamheter och åtgärder får inte skada naturmiljön	3
Exempel på verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön i biotopskyddsområdet	3
Näringsbelastning kan skada naturmiljön	4
2. Skälen för beslutet	4
3. Beskrivning av ärendet	5
4 Beskrivning av biotopskyddsområdet	5
4.1 Allmän beskrivning	5
4.2 Anläggningar och verksamheter	5
4.4 Beskrivning av biotopen och dess prioriterade bevarandevärden	6
4.5 Forn- och kulturlämningar	7
5 Bevarandemål och skötsel av området	7
5.1 Bevarandemål	7
5.2 Förvaltare av biotopskyddsområdet	7
5.3 Skötsel av biotopskyddsområdet	8
6. Överväganden och intresseprövning	8
6.1 Angående föreskrifter	8
6.2 Beslutets förenlighet med bland annat riksintressen, planer och områdesbestämmelser	8
4.3 Biotopskyddets gränser	9
7 Upplysningar	9
7.1 Laga kraft	9
7.1 Dispens för åtgärder inom biotopskyddsområdet	9
7.2 Annan lagstiftning gäller som vanligt	10
7.3 Biotopskyddets gränser	10

1. Beslutet

1.1 Beslut om bildande med mera

- Stadsbyggnadsnämnden i Göteborgs Stad förklarar det område som har avgränsats på kartan i bilaga 2 som biotopskyddsområde. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 11 § miljöbalken och 7 a § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
- Biotopen som skyddas genom detta beslut är *Ålgräsängar*. Den finns förtecknad i bilaga 3 till förordningen om (1998:1252) områdesskydd m.m.
- Namnet på biotopskyddsområdet ska vara *Norra Askimsvikens biotopskyddsområde*.

1.2 Biotopskyddsområdets syfte

Syftet med biotopskyddet i Norra Askimsviken är att bevara områdets ålgräsäng som på grund av sina särskilda egenskaper är en värdefull livsmiljö för ett flertal djur- och växtarter. Skyddet syftar även till att ge rum för ålgräsängens utbredning, livskraft och anknutna naturvärden att utvecklas.

För att bevara naturvärdena och den biologiska mångfalden i biotopskyddsområdet, behöver området framför allt vara skyddat mot exploatering och påverkan på bottenmiljöerna.

1.3 Verksamheter och åtgärder får inte skada naturmiljön

Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet, vidta en åtgärd eller utföra något som kan skada naturmiljön (enligt 7 kap. 11 § miljöbalken). Nedan finns exempel på sådant som kan skada naturmiljön i Norra Askimsvikens biotopskyddsområde. Observera att detta endast är exempel. Det kan finnas andra verksamheter och åtgärder som också kan skada naturmiljön inom området.

När någon planerar en åtgärd inom området, ska den som planerar alltid göra en bedömning om åtgärden kan skada naturmiljön.

Exempel på verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön i biotopskyddsområdet

- Alla aktiviteter som fysiskt skadar undervattensvegetationen.
- Aktiviteter som påverkar naturliga vattenflöden, som t.ex. anläggning av bryggor.
- Muddra.
- Dumpa muddermassor.
- Bygga en ny brygga eller en pir.
- Sätta ut en förtöjningsboj.
- Släppa ut näringsämnen eller miljögifter.
- Sätta ut främmande växt- eller djurarter.

- Använda konstgödsel eller bekämpningsmedel på strandängarna.
- Använda skrapa, kratta eller andra redskap så att de skadar havsbottens undervattensvegetation.
- Framföra vattenfarkoster i hög hastighet.

Näringsbelastning kan skada naturmiljön

Ålgräs påverkas negativt av höga halter av näringsämnen. Utsläpp av dag- eller spillvatten till viken bidrar till en ökad näringsbelastning och kan således utgöra en negativ påverkan på ålgräsängen. Den belastning som viken utsätts för idag kan i fortsatt skydd ses som ett referensvärde som inte bör överskridas.

2. Skälen för beslutet

Stadsbyggnadsnämnden bedömer att områdets värden bäst får ett långsiktigt skydd genom ett biotopskyddsområde. Beslutet innebär att man inte får bedriva verksamheter eller genomföra åtgärder som kan skada naturmiljön. Stadsbyggnadsförvaltningen anser att beslutet inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Biotopskyddsområde är en skyddsform som kan användas för små mark- och vattenområden (biotoper), med värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller som i övrigt är särskilt skyddsvärda. De biotoper som kan skyddas av en kommun finns förtecknade i bilaga 2 och 3 till förordningen (1998:1252) om områdesskydd m.m. Genom att skydda naturområden som biotopskyddsområde kan vi förbättra förutsättningarna för att bevara den biologiska mångfalden. Det säkerställer också de ekosystemtjänster som livsmiljöerna producerar.

Skyddet bidrar till att uppfylla, bland annat:

- Göteborgs Stads mål i miljö- och klimatprogrammet.
- Göteborgs Stads miljöplan för systematiskt miljöarbete.
- FN:s konvention om biologisk mångfald.
- FN:s globala hållbarhetsmål (Agenda 2030).
- EU:s biodiversitetsstrategi.
- Miljökvalitetsnormer för vatten enligt EU:s ramdirektiv för vatten.
- God miljöstatus och miljökvalitetsnormer enligt EU:s Havsmiljödirektiv.
- Sveriges åtaganden inom Konventionen för skydd av Nordostatlanten (Ospar).
- De av riksdagen antagna miljömålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård* samt *Ett rikt djur och växtliv*.

3. Beskrivning av ärendet

År 2019 väckte Karin Pleijel (MP) och Klara Holmin (MP) motion om att skydda havets ålgräsängar. Detta resulterade i ett beslut i kommunfullmäktige år 2021, där Byggnadsnämnden fick i uppdrag att tillsammans med Miljö- och klimatnämnden utreda vilka ålgräsängar som bör skyddas samt vilken skyddsform som är lämplig för dessa. Byggnadsnämnden fick även i uppdrag att utifrån denna utredning arbeta in skydd av ålgräsängar i prioriteringslistan för skydd av natur, kultur och friluftsliv. Båda uppdrag har uppfyllts.

Stadsbyggnadsförvaltningen har fortsatt arbetet med att implementera ett skydd för ålgräsängar. Den ålgräsäng som fick högst prioritering i prioriteringslistan är det föreslagna området i Askimsviken och den lämpliga skyddsformen bedömdes vara biotopskydd. Dialog har förts med en referensgrupp bestående av representanter från Stadsbyggnadsförvaltningen, Stadsmiljöförvaltningen, Miljöförvaltningen samt Exploateringsförvaltningen. Dialog har även förts med Kretslopp och Vatten, Lisebergs camping, Hovås hamn, Svenska Sjöräddningssällskapet i Hovås, Askim Sjöscoutkår och Länsstyrelsen Västra Götaland. Informationsbrev har skickats till markägare och verksamheter i närområdet.

4 Beskrivning av biotopskyddsområdet

4.1 Allmän beskrivning

Biotopskyddsområdet utgörs av en långgrund havsvik som öppnar sig i sydväst mot Välen och Askimsviken och vidare mot Kattegatt. Från mitten av viken utbreder sig en ålgräsäng, av vilken cirka 25 hektar befinner sig inom föreslaget biotopskyddsområde. Ålgräsängens djuputbredning varierar men har tidigare inventerats ned till 5,7 meter. Vikens bottensubstrat består till största delen av sand med inslag av sten och grus men även lerbotten finns. Bottnen i grundområdet kan variera med tiden, när sandvallar bildas och förflyttas i området. Vattendjupet inom biotopskyddsområdet är cirka 0-5 meter. Trollåsbacken och Otterbacken flyter ut i vattenområdet.

4.2 Anläggningar och verksamheter

Hovås båthamn ligger i östra delen av viken och ägs av Grefab. Hamnen ingår inte i biotopskyddsområdet. Södra delen av viken är tidigare muddrad för småbåtshamnen.

Svenska Sjöräddningssällskapet har en sjöräddningsstation vid Hovås båthamn. Sjöräddningens dagliga verksamhet bedöms inte påverkas av biotopskyddsområdet, eftersom ingen båttaktivitet normalt sett utförs i hög hastighet i vikens grunda områden. Vid nödsituation kan utryckning dock behöva ske i hög hastighet.

Askimsviken är en badplats i vikens nordöstra sida, som förvaltas av Stadsmiljöförvaltningen, Göteborgs Stad. Badplatsens anläggningar befinner sig inte inom biotopskyddsområdet. Från badplatsen sträcker sig en 259 meter lång betongpir ut i viken, som inte heller ingår i biotopskyddsområdet. Badplatsens befintliga verksamhet bedöms inte påverkas av biotopskyddet.

Lisebergs camping Askim Strand ligger i nordligaste delen av viken. Campingen befinner sig inte inom biotopskyddet. Däremot använder campingen rör som mynnar ut i

viken och delvis befinner sig inom biotopskyddsområdet. Rören leder dagvatten dels från campingen dels från verksamheter högre upp i ledet som är påkopplade till rörledningarna. Under 2024 upptäckte Liseberg att vattnet från flera av rören var förorenat med *E. coli* och intestinala enterokocker, vilket även indikerar förhöjda utsläpp av näringsämnen. Upptäckten ledde till ett ärende hos Miljöförvaltningen med föreläggande om att Liseberg skulle utreda frågan. De brister som utredningen funnit är idag antingen åtgärdade eller har åtgärder pågående/beställda. För att förorening av dagvattnet fortsatt ska undvikas har Liseberg tagit fram framtida åtgärder och egenkontrollpunkter. Ytterligare provtagningar kommer att tas i 2025 för att säkerställa att åtgärderna givit resultat. Om provresultaten visar förhöjda värden igen kommer utredningen öppnas på nytt. Förutsatt att Liseberg fortsättningsvis håller dagvattenkvaliteten under kontroll och en ökad näringsbelastning till viken inte sker, bedöms verksamheten inte påverkas av biotopskyddet.

Tre pumpstationer som ägs av Göteborgs Stad finns strax utanför biotopskyddsområdet och har nödavlopp i viken. Pumpstationerna är Askims camping, Askimsviken och Hovås Fasanstig. Pumpstationen Askims Camping har inte nödavlett något under perioden 2015-2022. Pumpstationerna Hovås Fasanstig och Askimsviken nödavleder i genomsnitt 170 m³ respektive 210 m³ (varav 10 m³ är under badsäsong) per år. Nödavledning sker främst i samband med regn. Medelvärde för den totala nödavledning som sker genom de tre pumpstationerna är 380 m³ per år. Detta motsvarar enligt schablonvärden cirka 18 kg kväve och 2,7 kg fosfor per år. Inom Staden pågår arbete med att förstärka avledning av spillvatten för att minska mängden bräddning och det finns ett långsiktigt mål om att få bort all nödavledd volym vid badplatser. Biotopskyddet bedöms inte påverka nödavledningen eftersom pumpstationerna befinner sig utanför skyddsområdet.

4.4 Beskrivning av biotopen och dess prioriterade bevarandevärden

Inom området finns en naturligt förekommande ålgräsäng som är relativt stor. Ängen består främst av ålgräs (*Zostera marina*) men har även inslag av dvärgålgräs (*Zostera noltii*) i vikens nordligaste del. Ängen sträcker sig utanför biotopskyddsområdets gränser. Dess exakta utbredning kan ha en viss naturlig variation mellan åren. Den del av ängen som ligger inom biotopskyddet uppmättes under 2024 vara ca 25 hektar i area. Ålgräsängen sträckte sig år 2024 ned till ca 3,6 meters djup men har tidigare, år 2020, noterats sträcka sig ned till 4,8 meters djup. Ålgräsängar som habitat har klassats som hotade och/eller minskande av bland annat OSPAR (Konventionen om skydd och bevarande av Nordostatlanten) och den nationella rödlistan (år 2020). Ålgräsängar är dessutom en av Göteborgs Stads prioriterade ansvarsbiotoper. Ålgräs och dvärgålgräs är även prioriterade ansvarsarter i Göteborgs Stad.

Ålgräsängar är ett viktigt habitat för ett flertal organismer eftersom de utgör en särskild livsmiljö som bidrar med såväl föda som skydd. Den biologiska mångfalden är ofta högre i ålgräsängar jämfört med närliggande bottnar utan vegetation. Ålgräsängarna är även viktiga uppväxt- och födosöksområden för ett flertal fiskarter som till exempel torsk, ål och havsöring.

Ålgräsängar bidrar med flera ekosystemtjänster. Ålgräsängar motverkar erosion genom att binda bottensubstrat med sina rotsystem. Ålgräsängar kan även öka klarheten i vattnet genom att deras ålgräsblad dämpar vattenrörelserna så att partiklar i vattenmassan sedimenterar. Ålgräsängar kan bidra till minskad växthuseffekt och övergödning, genom att ta upp och lagra koldioxid samt näring ur vattnet.

Området hyser utöver ålgräsängar även Natura 2000-naturtypen ”Blottade ler- och sandbottnar” (1140). Detta habitat är ytterligare en av Göteborgs Stads prioriterade ansvarsbiotoper, ”Ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten”. Biotopen är värdefull eftersom de hyser ett rikt djurliv av exempelvis kräftor, snäckor och små fiskar. De är viktiga livsmiljöer och används bland annat som barnkammare och som födosöksplats.

Trollåsbäcken och Otterbäcker flyter ut i vattenområdet och är mottagare för vandrande fisk som havsöring.

4.5 Forn- och kulturlämningar

På Marholmens sydvästra sida finns en fornlämning av typen ”Fiskeläge” (L1970:5101). Fornlämningen är delvis inom biotopskyddsområdet men påverkas inte av områdesskyddet.

5 Bevarandemål och skötsel av området

5.1 Bevarandemål

Bevarandemålen beskriver målsättningen med biotopskyddet för de olika livsmiljöerna och arterna. Målen beskriver hur det ska se ut när ett gynnsamt tillstånd råder i området. Bevarandemålen ligger också till grund för den uppföljning som planeras.

- Strukturbildande vegetation av ålgrässläktet ska finnas i livskraftiga bestånd. Den totala arealen ska inte minska utan vara minst cirka 25 hektar inom biotopskyddsområdet.
- Kvalitén på ålgräsängarna ska vara god och det ska finnas ålgräs ner till minst cirka 4-5 meters djup.
- Det ska finnas en naturlig artsammansättning, där de typiska arterna finns i livskraftiga bestånd.
- Strömmar, vågor, sötvattensflöde och vattenutbyte ska variera naturligt i tid och rum.
- Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur, och det ska finnas fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material utan att antropogena hinder skapas i form av byggnation, muddring, dumpning, etc.

5.2 Förvaltare av biotopskyddsområdet

Naturvårdsförvaltare för biotopskyddsområdet ska vara Stadsmiljöförvaltningen, Göteborgs Stad.

5.3 Skötsel av biotopskyddsområdet

Göteborgs Stad får genomföra de åtgärder som behövs för att restaurera och sköta området (enligt 7 kap. 11 § miljöbalken och 7 a § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.). Göteborgs Stad ska informera den som äger eller har särskild rätt till området innan en åtgärd blir genomförd. Om någon annan än Göteborgs Stad ska utföra skötselåtgärder, så kommer det att regleras med särskilda avtal.

I dagsläget planeras inga skötselåtgärder utöver skyltning i området. Om bevarandemålen inte uppnås kan Göteborgs Stad däremot behöva genomföra åtgärder för att bevara eller återställa vegetation av ålgräs. Ålgräsängen i området kan även behöva fungera som donator, när andra områden med ålgräs behöver restaureras.

Göteborgs Stad avser att sätta ut skyltar innehållande:

- Information om biotopskyddsområdet.
- Ankringsförbud.
- Hastighetsreglering för vattenfarkoster.

6. Överväganden och intresseprövning

6.1 Angående föreskrifter

I beslutet kommer inga särskilda föreskrifter för biotopskyddsområdet att anges. I stället avser Stadsbyggnadsförvaltningen att reglera ankring och sjötrafik genom Sjötrafikförordningen. Om ett positivt beslut till detta tas innebär det ett förbud för ankring samt en hastighetsgräns för sjötrafik i området. Stadsbyggnadsförvaltningen avser även att reglera fiske genom Fiskeriförordningen. Om positivt beslut tas innebär det att endast handredskap är tillåtet för fiske i fredningsområdet Stora Ån, som biotopskyddsområdet är en del av.

6.2 Beslutets förenlighet med bland annat riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Biotopskyddsområdet ligger inom riksintresse för högexploaterad kust enligt 4 kap. miljöbalken. Stadsbyggnadsnämnden bedömer att biotopskyddsområdet är förenligt med riksintresset.

Biotopskyddsområdet ingår i Göteborgs Stads översiktsplan där det utgör en del av utpekade områden för ”Ekologiskt särskilt känsliga områden”. Dessa områden ska enligt översiktsplanen skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Biotopskyddsområdet är även en del av områden utpekade som värdefulla havs- och vattenområden för natur, friluftsliv och yrkesfiske. För områdena gäller som huvudregel att inga åtgärder som negativt påverkar områdenas värden bör genomföras. Stadsbyggnadsnämnden bedömer att biotopskyddsområdet är förenligt med Göteborgs Stads översiktsplan.

Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 har miljömålet ”Göteborg har en hög biologisk mångfald”. Två av miljömålets indikatorer berör arealen skyddad natur i Staden samt antalet kommunala biotopskydd. Ålgräsängar är dessutom en av Stadens prioriterade ansvarsbiotoper och ansvarsarter som bör skyddas. Stadsbyggnadsnämnden bedömer att biotopskyddsområdet skulle stärka arbetet mot programmets målsättningar.

Biotopskyddsområdet ingår till största delen i detaljplanen 1480K-II-4937. Tolkning av detaljplanens kartunderlag visar att en stor del av vattenområdet utpekats som friluftsbad och resterande del som öppet vatten. I detaljplanen föreslås en del av vattenområdet bli skyddat vattenområde. Även tillhörande strandremsa föreslås ha bevarad strandvegetation. Stadsbyggnadsnämnden bedömer att biotopskyddsområdet är i enlighet med detaljplanen. En liten del av området ingår i stadsplanen 480K-II-3440. Den del som berörs är betecknat som vattenområde som icke får utfyllas eller överbyggas. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att biotopskyddsområdet inte strider mot stadsplanen.

Biotopskyddsområdet omfattas av strandskydd enligt 7 kap. 13 § miljöbalken. Området ingår även i fredningsområdet ”Stora ån”. Biotopskyddsområdet ingår inte i något annat områdesskydd, däremot är det beläget nära Naturreservatet Välen.

Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer sammanfattningsvis att biotopskyddsområdet stämmer överens med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

4.3 Biotopskyddets gränser

Avståndet mellan biotopskyddsgränsen och strandlinjen varierar i de flesta delar av området med hänsyn till framtida vattenhöjningar (upp till 1 meter nivåhöjning). I vattnet avgränsas biotopskyddsområdet av en linje mellan den sydligaste delen av havsgränsen vid GFA Båthamn, ned till den lilla ön strax söder om Marholmen, vidare till Hovåsbadets södra udde och Hovås hamns fastighetsgräns.

7 Upplysningar

7.1 Laga kraft

Ett beslut om att bilda ett biotopskyddsområde gäller omedelbart, även om beslutet blir överklagat. Detta framgår av 7 kap. 11 § miljöbalken.

7.1 Dispens för åtgärder inom biotopskyddsområdet

Om det finns särskilda skäl, får Stadsbyggnadsnämnden i det enskilda fallet ge dispens från förbudet att verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön inte får utföras inom biotopskyddsområdet (enligt 7 kap. 11 § miljöbalken).

7.2 Annan lagstiftning gäller som vanligt

Utöver biotopskyddet gäller annan lagstiftning, till exempel följande:

- Miljöbalkens bestämmelser om strandskydd och vattenverksamhet.
- Bestämmelser om artskydd enligt miljöbalken och artskyddsförordningen, till exempel fridlysningsbestämmelser.
- Fiskebestämmelser i Havs- och vattenmyndighetens författningssamling.
- Kulturmiljölagen.
- Bestämmelser om skyltning, till exempel lagen med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning.
- Kommunala ordningsföreskrifter.

7.3 Biotopskyddets gränser

Biotopskyddets gränser sammanfaller delvis med befintliga fastighetsgränser. Detta gäller även efter eventuella justeringar av fastighetsgränsen i samband med fastighetsbestämning och inmätning av biotopskyddet. Biotopskyddsgränsen ska då följa den nya fastighetsgränsen i den berörda delen.

Gränserna för biotopskyddsområdet kommer inte att märkas ut i terrängen men ska framgå genom skyltning som avses uppföras i området. I vattenområdet går gränsen mellan de koordinater som finns på beslutskartan.